

T.C. Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü
AB Tek Pazarı ve Yeşil Mutabakat Dairesi

ATIK SEVKİYATI TÜZÜĞÜ BİLGİ NOTU

Avrupa Birliği'nde oluşan atıkların üçüncü ülkelere ihracatına kısıtlama getiren Atık Sevkiyatı Tüzüğü 30 Nisan 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. 20 Mayıs 2024 tarihinde yürürlüğe girecek olan Tüzük kapsamında, atık ihracatına ilişkin olmayan hükümler 20 Mayıs 2026 tarihinde, plastik atık ihracat kısıtlamalarına ilişkin hükümler **21 Kasım 2026** tarihinde, plastik harici diğer atık türlerinin ihracatına ilişkin hükümler ise **21 Mayıs 2027** tarihinde yürürlüğe girecektir.

Eurostat verilerine¹ göre 2022 yılında 12.4 milyon ton ile Türkiye AB'nin atık ihracatından %39 pay almış ve en çok atık ihracatı yaptığı ülke olmuştur. Türkiye'den sonra en çok atık ithalatı yapan ülke ise 3,5 milyon ton ile Hindistan olmuştur.

AB'nin atık ihracatında 17.8 milyon ton ile demir hurdası ilk sırada gelmekte, toplam atık ihracatının %55'ini teşkil etmektedir. 2022 yılında AB'nin toplam demir hurdası ihracatının 11,2 milyon ton ile %60'ı Türkiye'ye gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizin hurda ithalatının %90'ını hurda demir ithalatı oluşturmakta olup, 2023 yılı verilerine göre dünyadan yapılan 18,7 milyon tonluk hurda metalin 10,3 milyon ton ile % 55'i AB'den ithal edilmektedir. Öte yandan, kağıt hurdası (%38) de plastik hurdası (%47) gibi geri dönüşüm sektörünün girdisini teşkil eden diğer atık türleri de büyük oranda AB'den temin edilmektedir.

TÜRKİYENİN HURDA İTHALATI- 2023 -TON		DÜNYA	AB	PAY (%)
7204	DEMİR HURDA	18,775,783	10,364,886	55%
4707	KAĞIT VE KARTON HURDA	1,162,766	442,226	38%
3915	PLASTİK HURDA	622,781	292,502	47%
7602	ALUMİNYUM HURDA	195,961	88,908	45%
7001	CAM HURDA	36,029	26,201	73%
6310	TEKSTİL HURDA	40,135	13,408	33%
7404	BAKIR HURDA	43,230	7,019	16%
Genel Toplam		20,876,683	11,235,151	54%

Bu itibarla, bahse konu Tüzük kapsamında getirilecek uygulamalardan en fazla etkilenecek ülke olabileceğimiz dikkate alınarak, gelişmeler yakından takip edilmekte ve gerek AB nezdinde gerek ise çok taraflı platformlarda, ticaret engeli yaratılmamasına yönelik girişimlerde bulunulmaya devam edilmektedir.

Diğer taraftan, başta demir-çelik sektörü olmak üzere, atığın düşük emisyonlu üretim için önemli bir girdi olması ve AB'nin tüm diğer sektörlerde pazara giriş kuralı haline getirmekte olduğu, asgari geri dönüştürülmüş içerik zorunlukları gibi eko-tasarım kurallarının

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240118-1#:~:text=In%202022%2C%20the%20EU%20exported,amounting%20to%2018.7%20million%20tonnes.>

karşılanmasına dair gelişmeler dikkate alındığında, geri dönüştürülebilir nitelikte ikincil hammadde ihtiyacına yönelik atık talebinin önümüzdeki dönemde artması beklenmektedir. Tüzüğün getirdiği düzenlemelerden en az şekilde etkilenmek ve geri dönüştürülmüş içeriğe erişimde hammadde güvenliğinin sağlanabilmesini teminen, ülkemiz atık yönetimi kapsamında alınacak önlemlerin planlanmasında Tüzük ile aranan şartların da göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

Atık Sevkiyatı Tüzüğü ile Getirilen Başlıca Düzenlemeler

İzleme süreci: Tüzük kapsamında, **Madde 45** uyarınca AB'den OECD ülkelerine ithal edilen atıkların varış ülkesinde çevreye uygun koşullarda işlendiğine, söz konusu atık ithalatının varış ülkesinde atık toplama kapasitesini olumsuz etkilemediğine yönelik bir izleme süreci yürütülecektir. Söz konusu izleme süreci kapsamında Komisyon aksi bir duruma ilişkin şikayeti değerlendirmeye alarak, ilgili varış ülkesinden 60 günlük süre zarfında bilgi ve belge talep edecektir.

Bu kapsamda, Komisyon tarafından ilgili ülkede aşağıdaki hususlara göre değerlendirme yapılacaktır.

- Ülke içinde oluşan, ithal edilen ve atık geri kazanımı sonucunda oluşan artıkların çevreye uygun koşullarda yönetimi için bir yasal çerçevenin varlığı,
- Ülke içinde oluşan ve ithal edilen atık miktarına yönelik ayrı bir raporlama sisteminin varlığı,
- Ülke içinde oluşan ve ithal edilen atığı işleyebilecek yeterli kapasitenin varlığı,
- İthal edilen atığın ülke içinde oluşan atığın toplanması ve yönetimini olumsuz etkilemeyecek bir stratejinin bulunması,
- İthal edilen atığın çevreye uygun koşullarda işlenmesine, yasadışı ithalatının veya yasadışı işlenmesinin önlenmesine yönelik gerekli uygulama hükümlerinin varlığı,
- Plastik atığın ve atık geri kazanımı sonucunda oluşan artıkların (yakma ve dökme yasağı) çevreye uygun koşullarda işlenmesi, ithal edilen plastik atığın ülke içinde oluşan plastik atığın çevreye uygun koşullarda işlenmesini engellememesi, ithal edilen plastik atığın üçüncü ülkelere sevkiyatının önlenmesi, hava, toprak, su ve deniz kirliliğinin önlenmesi amacıyla plastik atık sevkiyatları ve plastik atık işleme tesislerine yönelik özel uygulamaların ve düzenli denetimlerin varlığının gösterilmesi gerekmektedir.

Komisyon tarafından plastik atık ihracatına ilişkin özel izleme süreçleri uygulanacak olup, 21 Mayıs 2026 tarihine kadar AB'den ciddi miktarda plastik atık ithalatı yapılan ve özel izleme sürecine tabi olacak ülkeler tespit edilecek, madde hükümleri ise **21 Kasım 2026** tarihinden itibaren uygulanmaya başlayacaktır. (Komisyon ile 15 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilen teknik toplantıda, ülkemizin AB'den en çok plastik atık ithal eden ülkelerden biri olduğu, bu kapsamda mevzuatın yayımlanmasının ardından özel izleme süreçlerine tabi tutulacak öncelikli ülkeler arasında olacağı yönünde şifahi bilgi alınmıştır.) Bu çerçevede, ilgili OECD ülkesince **ilgili ülkeden atığın çevreye uygun koşullarda işlendiği, ithal edilen atığın ülke içinde oluşan plastik atığın toplanmasını ve işlenmesini olumsuz etkilemediğine yönelik tatmin edici bilgi sağlanmazsa, ilgili ülke plastik atık sevkiyatı durdurulacaktır.**

Denetim Süreci: **Madde 46** uyarınca, AB'deki atık ihracatçısının varış ülkesindeki tesisin atığı 59. madde kapsamında çevreye uygun koşullarda işlediğine yönelik bağımsız üçüncü taraf

denetimine tabi tutması zorunludur. Üçüncü taraf denetmenleri Ek 10/A'da yer alan koşulları karşılamalı ve ulusal resmi bir kuruluş tarafından yetkilendirilmiş veya akredite edilmiş olmalıdır.

Ek10A'ya göre üçüncü taraf denetmenleri tarafsız ve bağımsız olmalı, atık yönetimi, çevre ve işçi sağlığı ile iş güvenliği konularında denetim yapabilecek yeterli personele sahip olmalıdır. Denetmenlerin söz konusu kriterleri karşıladığı ISO 19011:2018 ve ISO/IEC 17020:2012 sertifikaları ile teyit edilebilecektir.

Denetim kapsamında tesisin Ek 10/B'de listelenen koşulları sağladığının teyit edilmesi gerekmektedir. Denetim geçerlilik süresi iki yıl olup, denetimden geçmiş olan tesis denetim raporunu sunarak AB'den atık ithalatı yapabilecektir. Öte yandan, bu iki yıl zarfında çevreye uygun koşullarda işlenmediğine ilişkin olası bir şikayet veya şüphe durumunda tesislerin ad-hoc olarak denetlenmesi mümkündür.

Atık ihracatçısı tarafından varış ülkesinde gerçekleştirilen denetimlere ilişkin Komisyona bildirimde bulunulacaktır. Bildirim kapsamında denetime tabi olan tesis, atık ihracatçısı, bağımsız üçüncü taraf denetmeni, denetim tarihi, atık türü ve atık işleme türüne ilişkin bilgi sağlanacak (R-kodu), Komisyon tarafından söz konusu bilgilerin derlendiği kamuya açık bir kayıt mekanizması kurulacaktır.

AB ile üçüncü ülke arasında ülkedeki tesislerin 59. Madde kapsamında çevreye uygun koşullarda faaliyet gösterdiği ve Ek 10/B'deki kriterleri taşıdığını teyit eden bir uluslararası anlaşma imzalanması durumunda denetim sürecinden muafiyet sağlanacaktır. Ancak, ilgili ülke tesislerine ilişkin bir şikayet veya şüphe durumunda tesislerin denetlenmesi, olumsuz bir durumla karşılaşılmaması halinde sevkiyatı durdurulması mümkündür.

Komisyon tarafından bu maddenin uygulanmasına yönelik bir kılavuz yayımlanması mümkündür.

Cevreye Uygun Koşullarda İşleme: Mevzuatta atıfta bulunulan çevreye uygun koşullarda işleme koşulu **Madde 59'da** genel olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, atığın sevkiyatı, işlenmesi, işleme sonrası atığın yönetiminin insan ve çevre sağlığına uygun koşullarda olması, bunun için ilgili AB mevzuatlarına birebir uyum aranmasa da AB koşullarına eş değer olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede yapılacak değerlendirmede Ek 9'da listelenen AB mevzuatları ile uluslararası kılavuz dokümanlar esas alınacaktır.

Ek 9: 2008/98 Sayılı Atık Çerçeve Direktifi, 1999/31 sayılı Atık Depolama Direktifi, 2010/75 Sayılı Endüstriyel Emisyonlar Direktifi, ambalaj ve ambalaj atıkları, Pcb/Pct imhası, ömrünü tamamlamış araç, batarya, atık elektrikli ve elektronik aletler, kalıcı organik kirleticilere ilişkin AB mevzuatlarının yanı sıra Basel Konvansiyonu ve OECD kapsamında benimsenmiş olan teknik kılavuzlar listelenmiştir.

Ek 10/B: Atık ithalatı yapan tesislerin uyması gereken kriterler listelenmiştir. Buna göre atık ithalatı yapan tesisin,

- İlgili ülke mevzuatına göre atık ithalatı yapmak ve atığı işlemek için gerekli lisans ve belgelendirmelere sahip olması,

- Atığı çevreye uygun koşullarda işleyebilecek teknoloji ve altyapı, potansiyel riskleri kapsayan sigorta sistemi ve oluşan artıkların nasıl yönetildiğine ilişkin izlenebilirlik sistemine sahip olması,
- İşçilerin sağlık ve güvenlik riskleri ve çevreye verilecek zararı engelleyecek bir izleme ve denetim sistemine sahip olması,
- Tesisin sahip olduğu lisans kapsamında işleyebileceği atık miktarı, tesis tarafından yıllık olarak işlenen atık miktarı ile oluşan artığın nasıl ve nerede işlendiğine ilişkin izleme sistemine sahip olması,
- Sera gazı emisyonlarını ve enerji kullanımını azaltacak tedbirler almış olması,
- Son beş yıla ait atık yönetimi, atık ihracat ve ithalatına ilişkin kayıtlara sahip olması,
- Atıkların yasadışı ithalat ve ihracatı ve yasadışı işlenmesine ilişkin bir suçla karışmamış olması,
- Tesis içi denetim süreçlerine sahip olması, söz konusu denetim süreçlerinin işçilerin kural ihlallerini bildirmelerine izin verecek şekilde tasarlanması,
- Ek 9'da listelenen spesifik atık türlerine ilişkin AB mevzuatı ile 2010/75 sayılı Endüstriyel Emisyonlar Direktifi kapsamındaki Mevcut En İyi Tekniklere uygun faaliyet göstermesi gerekecektir.

Komisyon tarafından söz konusu kriterlerin karşılanmasına yönelik olarak da bir kılavuz belge çalışması yapılmasının planlandığı bilgisi edinilmiştir.